

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1980/81:1

om arbetsförmedling för kulturarbetare, m. m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner som rör förmedling av arbete utanför ramen för den offentliga arbetsförmedlingen. Två av motionerna, 1979/80:1794 av Stina Eliasson m. fl. (c, m, fp) och 1979/80:1819 av Lars Werner m. fl. (vpk) gäller arbetsförmedling för artister och musiker, medan den tredje motionen 1979/80:1791 av Lars Ahlmark m. fl. (m) innehåller ett yrkande om översyn av den gällande lagstiftningen om rätt att förmedla arbete.

Sedan motionerna väckts har regeringen tillsatt en utredning om bl. a. arbetsförmedling på kulturområdet. I utredningsuppdraget ingår också en översyn från lagtekniska utgångspunkter av arbetsförmedlingslagen. Utskottet avstyrker motionsyrkandena med hänvisning till det pågående utredningsarbetet.

Motionerna

1979/80:1791 av Lars Ahlmark m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av gällande lagstiftning angående rätt att förmedla arbete.

1979/80:1794 av Stina Eliasson m. fl. (c, m, fp)

I motionen yrkas att riksdagen begär att regeringen föranstaltar om en översyn av arbetsförmedlingen för musiker och sceniska artister.

1979/80:1819 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att uttala nödvändigheten av att förmedlingssituationen för kulturarbetarna förbättras och görs avgiftsfri och anhåller att regeringen kommer med förslag i enlighet härmed.

Arbetsförmedlingslagen

I princip handhas arbetsförmedling i Sverige av det allmänna. I begränsad omfattning och i noggrant reglerade former kan dock privat förmedling få förekomma. Frågor härom regleras i *lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling* (arbetsförmedlingslagen).

Enligt arbetsförmedlingslagen får arbetsförmedling inte bedrivas i förvärvssyfte, dvs. i avsikt att verksamheten skall ge vinst. Arbetsförmedling

mot självkostnadsersättning får däremot bedrivas efter tillstånd av arbetsmarknadsstyrelsen (AMS). Tillstånd får, fränsett ett i det följande behandlat undantag, inte ges till enskild person utan endast till organisationer eller föreningar. AMS fastställer maximiavgifter och meddelar de ytterligare föreskrifter som behövs för verksamheten. När anledning därtill förekommer kan AMS återkalla tillstånd. Likaså kan AMS meddela ändrade villkor eller bestämmelser för verksamhetens bedrivande. Avgiftsfri förmedling får bedrivas utan tillstånd, men anmälan om verksamheten skall göras till AMS inom tre månader från det verksamheten tagit sin början.

Tillstånd att bedriva s. k. organisationsförmedling har beviljats för artister och musiker och för arbetskraft på kontorsområdet.

Genom en ändring år 1976 i arbetsförmedlingslagen har möjlighet öppnats att i begränsad omfattning bevilja enskild person eller annan tillstånd att i förvärvssyfte bedriva arbetsförmedling för musiker och sceniska artister. Tillstånd får endast ges för verksamhet som innefattar förmedling av anställning utomlands åt den som är bosatt i Sverige eller av anställning i Sverige åt den som är bosatt utomlands. Tillstånd som nu nämnts får endast beviljas om sökanden utfäster sig att vid förmedling eller eljest inte uppställa villkor som begränsar aktuella artisters och musikers möjligheter att anlita den offentliga arbetsförmedlingen. Tillstånd får beviljas för högst tre år i sänder.

AMS är tillsynsmyndighet i fråga om arbetsförmedlingslagens efterlevnad. Den som bedriver enskild arbetsförmedling mot eller utan avgift är skyldig att föra anteckningar över verksamheten, hålla anteckningar tillgängliga för AMS samt i övrigt lämna uppgifter om verksamheten till AMS för att möjliggöra övervakning och samordning med övrig arbetsförmedling.

Brott mot arbetsförmedlingslagen är straffbelagt. Således straffas den som utan tillstånd bedriver arbetsförmedling i förvärvssyfte med böter eller fängelse i högst sex månader. Även arbetsgivare som anställer arbetskraft som förmedlats olagligt kan straffas på samma sätt. Åtal för sistnämnda brott får dock väckas endast efter anmälan av AMS.

Den som i annat fall än som ovan sägs utan tillstånd bedriver arbetsförmedling mot ersättning eller försummar sin anmälningsskyldighet till AMS kan dömas till böter.

Arbetsförmedling för kulturarbetare

Frågan om arbetsförmedling på kulturområdet har under 1960- och 1970-talen utretts upprepade gånger. Statsmakterna tog senast ställning till frågan våren 1976. Därvid beslöts en förhållandevis kraftig utbyggnad av den offentliga förmedlingen. Vid distriktskontoren i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå finns särskilda kulturarbetarsektioner. Vid övriga distriktskontor i landet har förmedlingsuppgifterna tilldelats sektioner som även har andra arbetsuppgifter. Förmedlingsarbetet har under senare tid

utvecklats genom att datatekniken kommit till användning.

För att tillföra AMS behövlig sakkunskap och så långt möjligt säkerställa att förmedlingsverksamheten på kulturområdet utvecklas på ett sätt som svarar mot kulturpolitikens och kulturarbetarnas önskemål har inrättats en särskild kulturarbetardelegation hos AMS. I delegationen, som i huvudsak har rådgivande funktioner, ingår representanter för olika intresseorganisationer på kulturområdet.

Den offentliga förmedlingen arbetar även utanför ramen av den vanliga arbetsförmedlingen genom att ett antal arbetsförmedlingstjänstemän placerats vid s. k. centrumbildningar – som finns inom olika sektorer av kulturlivet.

Som tidigare redovisats finns vid sidan av den offentliga förmedlingen s. k. organisationsförmedlingar som har rätt att ta ut viss avgift för sina tjänster. Dessa förmedlingar skall i princip ha anknytning till organisationer på arbetsgivar- eller arbetstagsarsidan. Avsikten är att organisationsförmedlingarna och arbetsförmedlingen skall samarbeta. På det internationella fältet har i enlighet med den tidigare redovisade undantagsregeln tillstånd givits åt en enskild person att bedriva förmedling.

Vid sidan om de angivna förmedlingsorganen bedrivs sedan länge arbetsförmedling i andra former för i synnerhet musiker och artister. Många av dessa är knutna till managers eller är engagerade av produktionsbolag. Verksamhet som bedrivs på det sättet innehåller ofta inslag av arbetsförmedlande natur som kan strida mot bestämmelserna i arbetsförmedlingslagen.

Ny utredning

Regeringen tillsatte våren 1980 en utredning på arbetsförmedlingslagens område. Utredningen skall i första hand behandla frågan om arbetsförmedling av korttidsanställda på kontorsområdet. Därutöver skall emellertid utredningen ta upp även frågan om arbetsförmedling på kulturområdet. I utredningsuppdraget ingår bl. a. att söka få till stånd en klarare gränsdragning mellan laglig och olaglig verksamhet. I direktiven till utredningen (1980:32) uttalas bl. a.:

Även när det gäller kulturområdet bör utredaren till en början kartlägga hur arbetsmarknaden ser ut och fungerar. Kartläggningen bör således avse också den verksamhet som vissa företrädare för musiker och artister bedriver. Utredaren bör därefter överväga om det finns anledning att ändra den gällande lagstiftningen för att tillåta någon verksamhet som f. n. får anses vara förbjuden. Självfallet måste våra åtaganden enligt ILO-konventionen nr 96 därvid beaktas.

På andra än de två områden som jag nu har behandlat förekommer det också vid sidan av den offentliga arbetsförmedlingen verksamhet som innebär anskaffande av anställning åt arbetssökande. Många gånger kan det ifrågasättas om sådan verksamhet är förenlig med arbetsförmedlingslagen.

Jag förordar därför att utredningsuppdraget får omfatta också dessa verksamheter. Liksom i fråga om kontorsservicebranschen och kulturområdet bör i första hand en kartläggning av verksamheten göras. Därefter bör utredaren överväga om några ingrepp i lagen är nödvändiga.

Som arbetsmarknadsutskottet har uttalat bör arbetsförmedlingslagen, som tillkom år 1935, också ses över från lagtekniska utgångspunkter. Som jag har framhållit i det föregående visar erfarenheterna att tillämpningen av arbetsförmedlingslagen inte är problemfri. I synnerhet bedömningen av huruvida viss verksamhet utgör arbetsförmedling har visat sig vanskelig. Visserligen erbjuder det vissa svårigheter att entydigt ange vilka omständigheter som skall vara avgörande för vilken verksamhet som skall betraktas som arbetsförmedling och att fixera gränsen i lagtext. Vidare måste beaktas att en formellt fixerad gräns gör det omöjligt att anpassa sig till ändrade eller nya former av verksamheter inom detta område. Det oaktat bör utredaren pröva om det ändå är möjligt att klarare ange vad för slags verksamhet som bör falla in under lagen.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet tre motioner som berör arbetsförmedlingslagen. Två av motionerna, 1794 av Stina Eliasson m. fl. (c, m, fp) och 1819 av Lars Werner m. fl. (vpk), behandlar arbetsförmedling för kulturarbetare.

Motionen 1794 innehåller ett krav på utredning mot bakgrund av bl. a. de särskilda behov av hjälp som artister och musiker ofta har och som går utöver det rena förmedlingsuppdraget. Detta har medfört problem då sådan verksamhet kan komma att strida mot arbetsförmedlingslagen. Motionärerna berör även andra frågor såsom den offentliga förmedlingens neutralitet och svårigheten att dra en gräns för vad som skall anses som arbetsförmedling enligt lagen.

Motionen 1819 innehåller ett yrkande att regeringen skall lägga fram förslag om förbättringar av förmedlingen av kulturarbetare, bl. a. bör förmedlingen vara avgiftsfri. Motionärerna syftar härvid på den avgift som organisationsförmedlingar tar ut för att täcka sina kostnader.

Som tidigare redovisats har regeringen sedan motionerna väcktes tillsatt en utredning på det aktuella området. Med hänsyn därtill finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd på grund av motionerna. I anslutning till det resonemang som förs om organisationsförmedlingarna kan det upplysas om att frågan om statsbidrag till sådana förmedlingar f. n. övervägs i regeringens kansli. Detta skall ses mot bakgrund av bl. a. att riksdagen år 1976 uttalade sig för ett närmare samarbete mellan AMS och Musikerförbundets förmedling (InU 1975/76:28 s. 22).

Utskottet tar härefter upp motionen 1791 av Lars Ahlmark m. fl. (m). Motionen innehåller ett allmänt yrkande om översyn av gällande lagstiftning angående rätten att förmedla arbete. Motionärerna lägger inte fram några preciserade förslag men talar om "en friare syn på rätten att i alternativa former komplettera den offentliga arbetsförmedlingen".

Inte heller beträffande denna motion är utskottet berett att föreslå någon åtgärd utan hänvisar till den nyligen tillsatta utredningen. Utskottet vill härutöver endast tillägga att de principer som finns i arbetsförmedlingslagen och som står i överensstämmelse med våra åtaganden enligt ILO:s konvention nr 96 självfallet skall ligga fast även i framtiden.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *arbetsförmedling för musiker och artister* att riksdagen avslår motion 1979/80:1794,
2. beträffande *avgiftsfri förmedling för kulturarbetare m. m.* att riksdagen avslår motion 1979/80:1819,
3. beträffande *översyn av arbetsförmedlingslagen* att riksdagen avslår motion 1979/80:1791.

Stockholm den 21 oktober 1980

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Anna-Greta Leijon (s), Arne Fransson (c), Erik Johansson (s), Sten Svensson (m), Frida Berglund (s), Pär Granstedt (c), Lars Ulander (s), Margit Odelsparr (c), Marianne Stålberg (s), Sune Johansson (s), tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp), Bengt Wittbom (m), Nils-Olof Grönhagen (s) och Sonja Rembo (m).

